

**Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Katowicach**

Katowice, dnia 5 października 2011 r.

**Pan
Jan Chwiędacz
Burmistrz
Miasta Imielin**

LKA-4101-20-02/2011/P/11/133

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Na podstawie art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli¹ (zwanej dalej „ustawą o NIK”), Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Katowicach (zwana dalej „NIK”) przeprowadziła kontrolę w Urzędzie Miasta Imielin (zwanym dalej „Urzędem”), w zakresie gospodarki ściekowej gminy na obszarach nieobjętych systemem kanalizacji zbiorczej w latach 2009-2011 (I półrocze).

W związku z kontrolą, której wyniki przedstawione zostały w protokole kontroli, podpisanym w dniu 9 września 2011 r., Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 60 ustawy o NIK, przekazuje Panu Burmistrzowi niniejsze wystąpienie pokontrolne.

Najwyższa Izba Kontroli ocenia negatywnie działania Urzędu w zakresie spraw objętych kontrolą.

Powyższą ocenę uzasadniają następujące oceny cząstkowe i ustalenia kontroli:

Na nieobjętym kanalizacją obszarze Miasta Imielin (dalej zwanego „Miastem” lub „Gminą”) mieszkało 6 289 osób w latach 2009-2010 (77,5 %) oraz 4 572 osoby (55,9 %) w I półroczu 2011 r. Do wszystkich mieszkańców w tym okresie wodę dostarczano za pomocą wodociągu należącego do spółki Katowickie Wodociągi S.A. do końca 2009 r., a od 2010 r. do Miejskiej Spółki Komunalnej sp. z o. o. (zwanej dalej „MSK”). Z wytworzonych

¹ Dz. U. z 2007 nr 231, poz. 1701, ze zm.

na terenie Miasta 247 236 m³ ścieków w 2009 r. do oczyszczalni odprowadzono 83 958 m³ (34 %), w tym 5 457 m³ transportem asenizacyjnym, w 2010 r. – 92 224 m³ (40,9 %), w tym transportem asenizacyjnym – 5 566 m³, a 68 591 m³ (60 %) w I półroczu 2011 r., w tym 1 271 m³ transportem asenizacyjnym.

Urząd nie miał informacji o sposobie zagospodarowania ścieków nieodprowadzonych do oczyszczalni. Według danych Urzędu, wykazywanych w sprawozdaniach SG-01, w 2009 r. na terenie Miasta było 1 385 nieruchomości wyposażonych w zbiornik bezodpływowy i 1 383 w 2010 r. Umowę o ich opróżnianie, z przedsiębiorcą posiadającym zezwolenie na wywóz nieczystości ciekłych, zgodne z art. 6 ust. 1 ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach² (dalej zwanej „uocp”), w latach 2009-2010 miało tylko 90 właścicieli tych nieruchomości, natomiast 89 w 2011 r. Ponadto na terenie Miasta w 2009 r. (1 % nieruchomości) zaewidencjonowano 21 przydomowych oczyszczalni ścieków i 23 w latach 2010-2011 (1,1 %).

1. NIK ocenia negatywnie przygotowania Urzędu do prowadzenia gospodarki ściekowej na terenach nieskanalizowanych.

W Regulaminie Organizacyjnym Urzędu³ zadania Gminy w zakresie gospodarki ściekowej na obszarach nieobjętych kanalizacją sanitarną przypisano Referatowi Gospodarki Komunalnej Urzędu (zwanego dalej RGK), zgodnie z § 22 pkt 1 lit. d Regulaminu („realizacja zadań wynikających z ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach”) na Samodzielnym Stanowisku ds. Ochrony Środowiska (§ 31 Regulaminu - „nadzór i koordynacja zadań związanych z utrzymaniem porządku i czystości w gminie”). Kierownikiem RGK był Wiceburmistrz Krzysztof Szluzy, do którego zadań należało „pełnienie nadzoru nad realizacją zadań RGK z zakresu ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach”. Działania w zakresie realizacji gospodarki ściekowej na terenach nieobjętych kanalizacją sanitarną nie przydzielono pracownikom Urzędu, z wyjątkiem „opracowywania decyzji administracyjnych, dotyczących zezwoleń na prowadzenie przez przedsiębiorców działalności w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych”⁴.

Urząd nie egzekwował częstotliwości opróżniania zbiorników bezodpływowych przez właścicieli nieruchomości ani przestrzegania warunków udzielonego zezwolenia przez przedsiębiorców prowadzących działalność w tym zakresie. Wprawdzie w Urzędzie

² Dz. U. z 2005 nr 236, poz. 2008, ze zm.

³ Zarządzenie Burmistrza Miasta Imielin nr 0151/13/2007 z dnia 30 marca 2007 r.

⁴ Przepisanego Inspektorowi ochrony środowiska.

prowadzono ewidencję zbiorników bezodpływowych, jednak nie wykorzystywano jej w celu kontroli częstotliwości ich opróżniania.

W ocenie NIK, przygotowanie Urzędu do prowadzenia gospodarki ściekowej na terenach nieobjętych systemem kanalizacji zbiorczej nie zapewniało rzetelnego i skutecznego wykonywania tego zadania.

Burmistrz nie zapewnił także, w zakresie kontrolowanej działalności, funkcjonowania adekwatnej, skutecznej i efektywnej kontroli zarządczej, mimo takiego obowiązku, wynikającego z art. 69 ust. 1 pkt 2 ustawy o finansach publicznych⁵. Do najistotniejszych elementów tej kontroli, zgodnie ze standardami kontroli zarządczej dla sektora finansów publicznych⁶, należy system monitorowania realizacji wyznaczonych celów i zadań. W zakresie gospodarki ściekowej na obszarach nieskanalizowanych, Burmistrz nie dysponował danymi umożliwiającymi monitorowanie realizacji zadań związanych z tą gospodarką. Realizacja tego zadania nie była również przedmiotem kontroli wewnętrznej⁷.

2. NIK ocenia negatywnie nieegzekwowanie od właścicieli nieruchomości niepodłączonych do kanalizacji lub nieposiadających przydomowej oczyszczalni ścieków obowiązku wyposażenia nieruchomości w zbiornik bezodpływowy oraz opróżniania tych zbiorników.

W gminie obowiązywał „Regulamin utrzymania czystości i porządku na terenie miasta Imielin”, uchwalony przez Radę Miasta (zwany dalej „Regulaminem UCP”) w dniu 28 kwietnia 2006 r.⁸, w którym określono m.in. wymóg szczelności zbiorników bezodpływowych (§ 6 pkt 6) oraz minimalną częstotliwość opróżniania zbiorników „dostosowaną do ilości zużytej wody (...) nie mniejszą niż raz na 2 miesiące”.

Rada Miasta nie podjęła jednak⁹ uchwały w sprawie górnych stawek za opróżnianie zbiorników i wywóz nieczystości ciekłych, zgodnie z art. 6 ust. 2 *uocp*.

W okresie objętym kontrolą Burmistrz nie egzekwował od właścicieli nieruchomości obowiązku pozbywania się nieczystości ciekłych, zgodnie z art. 5

⁵ Dz. U. nr 157, poz. 1240, ze zm.

⁶ pkt 2.6. załącznika do Komunikatu Ministra Finansów nr 23 z dnia 16 grudnia 2009 r. Dz. Urz. Ministerstwa Finansów nr 15, poz. 84.

⁷ Wg § 16 Regulaminu Organizacyjnego Urzędu, wykonywanie funkcjonalnej kontroli wewnętrznej wobec Referatu Gospodarki Komunalnej miał sprawować Zastępca Burmistrza Krzysztof Szluzy, zaś zgodnie § 32 Regulaminu, w Urzędzie funkcjonowało Stanowisko ds. Wewnętrznej Kontroli Finansowej. Jednak w latach 2009-2011 w Urzędzie nie prowadzono żadnej udokumentowanej kontroli dotyczącej gospodarki ściekowej na obszarach nieskanalizowanych.

⁸ Uchwała Nr XLI/204/2006

⁹ Projekt uchwały dot. górnych stawek za wywóz nieczystości ciekłych nie został wniesiony pod obrady Rady Miasta przez Burmistrza.

ust. 1 pkt 3 b *uocp* oraz Regulaminem UCP, ani nie organizował tzw. zastępczego wywozu nieczystości, zgodnie z art. 6 ust. 6 *uocp*, w celu opróżniania zbiorników bezodpływowych w przypadku właścicieli nieruchomości, którzy nie zawarli umów o wywóz nieczystości ciekłych. W latach 2009-2011 Burmistrz nie wydał ani jednej decyzji (na podstawie art. 6 ust. 7 *uocp*) ustalającej obowiązek, termin i wysokość uiszczania opłat za ich opróżnienie oraz sposób udostępniania zbiorników w celu ich opróżnienia.

Według danych Urzędu, dotyczących liczby zbiorników bezodpływowych znajdujących się na terenie Imielina oraz liczby zawartych umów na wywóz nieczystości, decyzje takie należało podjąć wobec właścicieli 1 295 nieruchomości w 2009 r. oraz 1 293 w 2010 r. Uwzględniając ilość zużytej wody (tzw. bezzwrotne zużycie wody - 10 %) i liczbę przydomowych oczyszczalni na terenie Gminy oraz dane o ilości nieczystości odebranej transportem asenizacyjnym, na nieskanalizowanych obszarach Gminy zagospodarowywano jedynie 3,3 % ścieków wytworzonych w 2009 r. oraz 4,1 %, w 2010 r. Do tego przyczyniło się przede wszystkim niepodjęcie przez Urząd działań w celu wyegzekwowania obowiązków od właścicieli nieruchomości wyposażonych w zbiorniki bezodpływowe.

NIK zwraca uwagę, że realizując tzw. zastępczy wywóz nieczystości, zgodnie z art. 6 ust. 7 pkt 2 *uocp*, Burmistrz zobowiązany był obciążyć właścicieli opróżnianych w ten sposób zbiorników opłatami w wysokości górnych stawek opłat za tego typu usługi, które zgodnie z art. 6 ust. 11 *uocp* stanowią dochód budżetu gminy¹⁰. W związku z niepodjęciem przez Radę Miasta uchwały określającej górną wysokość stawek, dochodów tych nie można było zrealizować¹¹.

3. NIK ocenia negatywnie egzekwowanie przestrzegania obowiązków sprawozdawczych od przedsiębiorców prowadzących usługi opróżniania zbiorników i transportu nieczystości ciekłych.

Na terenie Miasta zezwolenie na działalność w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych, zgodnie z decyzjami Burmistrza wydanymi na podstawie art. 7 ust. 1 pkt 2 *uocp*, posiadały trzy podmioty: PHU „EFEKT” G.S., osoba fizyczna J.H. i Spółka z o.o. „EKO-ZAG” (od 05.11.2010r. po zmianie nazwy

¹⁰ Do końca 2009 r. stanowiły one przychód gminnego funduszu ochrony środowiska i gospodarki wodnej.

¹¹ Biorąc pod uwagę średnią wysokość stawki za wywóz ścieków stosowaną przez przedsiębiorców wywożących nieczystości ciekłe z terenu Imielina, wynoszącą w okresie kontroli 16,4 zł w 2009 r., 19,3 zł w 2010 r. i 20,5 zł w 2011 r. oraz uwzględniając ilość niezagospodarowanych ścieków, szacunkowa łączna kwota niepobranych opłat wynosiłaby 6.077,8 tys. zł, w tym 2.637,2 tys. zł za 2009 r., 2.527,1 tys. zł za 2010 r. i 913,5 tys. zł za I półrocze 2010 r.

„SITA ŚLĄSK”) oraz Miejska Spółka Komunalna w Imielinie (dalej zwana MSK) na podstawie art. 7 ust 5 *uocp*. Faktycznie usługi świadczyły PHU „EFEKT”, J.H. oraz MSK¹².

Do obowiązków przedsiębiorcy, świadczącego usługi tego typu, należało m.in. przekazywanie Burmistrzowi comiesięcznych wykazów właścicieli nieruchomości, z którymi w poprzednim miesiącu zawarto umowy bądź uległy one rozwiązaniu lub wygasły¹³ oraz rocznych informacji o ilości zebranych nieczystości¹⁴, zgodnie z art. 9 a ust. 1 i 2 *uocp*. Tylko PHU „EFEKT” wywiązywał się terminowo z obowiązku przekazywania informacji o ilości zebranych nieczystości, natomiast pozostali nie przekazywali informacji w ogóle. Żaden z przedsiębiorców nie składał miesięcznych wykazów umów, a Urząd, do czasu kontroli NIK, nie podejmował działań w celu wyegzekwowania od przedsiębiorców wywiązywania się z obowiązków sprawozdawczych.

NIK nie podziela stanowiska Burmistrza, że *„dane dotyczące zawartych umów i ilości odebranych nieczystości ciekłych nie były potrzebne do celów sprawozdawczych, w związku z czym nie żądano od przedsiębiorców przedkładania przedmiotowych danych”*.

4. Równocześnie NIK ocenia pozytywnie przygotowanie infrastruktury Gminy do odbioru nieczystości ciekłych.

NIK ocenia pozytywnie działania Burmistrza związane z budową oczyszczalni ścieków oraz kanalizacji dla Miasta. W latach 2007-2011 do kanalizacji podłączono 995 z 2 143 posesji, a więc 46,6 % nieruchomości w granicach Gminy. W ten sposób zwiększono z 31,8 % w 2009 r. do 58 % w połowie 2011 r. udział zagospodarowanych ścieków oczyszczonych na terenie Miasta.

NIK ocenia pozytywnie również działania w celu zwiększenia przepustowości gminnej oczyszczalni ścieków do 365 000 m³/rok (1000 m³/dzień)¹⁵, co zabezpieczy potrzeby Gminy w tym zakresie i umożliwi dalszą rozbudowę kanalizacji sanitarnej, w konsekwencji ograniczając zasięg nieefektywnie funkcjonującej gospodarki ściekowej, opartej na gromadzeniu nieczystości ciekłych w zbiornikach bezodpływowych.

¹² Miejska Spółka Komunalna nie miała zawartych umów na terenie Miasta i dokonywała jedynie okazjonalnych wywozów nieczystości w 2010 i 2011 r. – 31,5 m³ łącznie (0,4 % odebranych ścieków).

¹³ Do 15 dnia miesiąca za miesiąc poprzedni.

¹⁴ Do końca pierwszego kwartału za poprzedni rok kalendarzowy.

¹⁵ Planowane na 2013 r.

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi, Najwyższa Izba Kontroli wnosi o:

- 1. Podjęcie działań w celu zapewnienia adekwatnej, skutecznej i efektywnej kontroli zarządczej w zakresie gospodarki ściekowej na nieskanalizowanych obszarach Gminy.*
- 2. Przygotowanie i przedstawienie Radzie Miasta projektu uchwały określającej górne stawki opłat ponoszonych przez właścicieli nieruchomości za opróżnianie zbiorników bezodpływowych i wywóz nieczystości ciekłych.*
- 3. Podjęcie działań w celu wyegzekwowania od właścicieli nieruchomości wyposażonych w zbiorniki bezodpływowe częstotliwości ich opróżniania zgodnej z Regulaminem utrzymania czystości i porządku na terenie miasta Imielin.*
- 4. Egzekwowanie przestrzegania obowiązków sprawozdawczych przez przedsiębiorców prowadzących usługi opróżniania zbiorników i transportu nieczystości ciekłych z terenu Gminy.*

Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Katowicach, na podstawie art. 62 ust. 1 ustawy o NIK, oczekuje przedstawienia przez Pana Burmistrza, w terminie 20 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, informacji o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków bądź o działaniach podjętych w celu realizacji wniosków lub przyczynach niepodjęcia takich działań.

Zgodnie z treścią art. 61 ust. 1 ustawy o NIK, w terminie 7 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, przysługuje Panu prawo zgłoszenia na piśmie do Dyrektora Najwyższej Izby Kontroli Delegatury w Katowicach umotywowanych zastrzeżeń w sprawie ocen, uwag i wniosków zawartych w tym wystąpieniu.

W razie zgłoszenia zastrzeżeń, zgodnie z art. 62 ust. 2 ustawy o NIK, termin nadesłania informacji, o którym mowa wyżej, liczy się od dnia otrzymania ostatecznej uchwały właściwej komisji NIK.

D Y R E K T O R
Delegatury Najwyższej Izby Kontroli
w Katowicach
Edmund Sroka